

Tarih: 06.01.2012

Sayı: 2012/1911

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde, kayıtdışı ekonominin boyutlarının tespit edilerek, kayıtdışı ekonomi ile daha etkin mücadele için alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırılması açılmasını arz ve teklif ederiz. 03. 01. 2012

Oktaç UURAC

İst. M.

Hosay TÜRKOĞLU

Öğrenci M.

7 Münir KUTLUOĞLU

Sakarya M.

8 Murat BAZERGÖR

Tramv.

157 M.

13 Prof. Dr. Mustafa EREN

Arş. Gör. M.

14 Kaya SUDAN

Trabzon M.

~~Oktaç UURAC~~

2 Ali İSİK

Kütahya M.

21 Prof. Dr. Zuhal TORCU

Ankara M.

~~Oktaç UURAC~~

2 Mustafa KALAYCI

Konya M.

Özcan YONICAKI

ANKARA M.

~~Oktaç UURAC~~

5 Atilla KAYA

İst. M.

~~Oktaç UURAC~~

12 Berat DEĞİRMEN

Zelaz M.

15 Kemaleddin DILMAZ

Adana M.

18 Oktaç UURAC

Erzurum M.

19 Seyfettin YILMAZ

Adana M.

~~Oktaç UURAC~~

F. Akay

Erkan AKÇAY
Manisa Milletvekili

D. Ali TORLAK

6 İSTANBUL M.

~~Oktaç UURAC~~

10 Mustafa SADIK

Yozgat M.

11 Mustafa

Muhammed GÜNAL

Ankara M.

16 Emin GÜNAL

Kastamonu M.

17 MESUT DEDEOĞLU

Kahramanmaraş M.

~~Oktaç UURAC~~

23 Muhammed

Adana M.

Nezih ÖZGEN

22 Bursa M.

24 Mustafa ERDOĞAN

Muğla M.

GEREKÇE:

Kayıt dışı ekonomi, kısaca Devletten gizlenen, kayda geçirilmeyen ya da geçirilemeyen ve bu sebeple de denetlenemeyen faaliyetler olarak tanımlanabilir.

Hesap Uzmanları Kurulu'nun 2002-2009 yıllarını kapsayan Kayıtdışı Ekonomi Mali ve Ekonomik Raporuna göre; 2002 yılında KDV açısından ekonomide yüzde 39'luk bir kayıtdışılık bulunurken, bu rakam red ve iadeler dikkate alındığında yüzde 29'a düşmektedir. 2009 yılındaysa red ve iade sonrası kayıtdışı ekonominin oranı yüzde 28 iken red ve iadeler hesap dışında bırakıldığında yüzde 40'dır. Bu yöntemle yapılan hesaplamada 8 yıllık dönemde tahakkuk edenle, etmesi gereken KDV arasında 104 milyar liralık fark olduğu anlaşılmıştır.

Kayıtdışı ekonomi söz konusu ülkenin ekonomik yapısı ve bu yapıdan kaynaklanan spesifik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. İstihdam üzerindeki vergisel yüklerin ağırlığı, hızlı nüfus artışı, kente göç ile meydana gelen işsizlik ve çarpık kentleşme kayıt dışı istihdama neden olmaktadır. Sosyal güvenlik bilincinin tam olarak yerleşmemiş olması kayıtdışılıkta önemli etkenlerden biridir. Küçük işletmeler, izlenme ve denetlenmelerinin zor olması nedeniyle kayıtdışılığa daha elverişlidir. Rekabet koşullarının şiddetlenmesi sonucunda, esnek üretim ve bilgiye dayalı yeni ekonomik koşullar, kayıtdışılığı artırmaktadır. Enflasyon nedeniyle gelirlerinde aşınma meydana gelen düşük ve sabit gelirli tüketiciler ve enflasyon nedeniyle maliyetleri artan üreticiler kayıtdışılığa yönelmektedir. Vergi oranlarının yüksekliği, vergi denetiminin etkinliğinin düşük olması, cezai yaptırımların yetersizliği ve vergi otoritesine karşı mükellefin güveni ile bakış açısı da kayıtdışı ekonomiyi tetikleyen önemli etkenlerdir.

Kayıt dışı ekonomi; resmi kayıtlara girmediğinden kayıtlı ekonomide belirlenen ekonomik göstergeler gerçekte olduğundan farklı çıkmaktadır. Ekonomik verilerin, milli istatistik içinde gerçeği yansıtmaması refahı olumsuz yönde etkilemekte ve birçok gösterge milli istatistiklere girmediği için ekonominin durumu hakkında yanlış bilgi vermekte ve bu verilere göre uygulanacak iktisadi ve mali politikalardan beklenen sonuçlar gerçekleşmemektedir.

Kayıtdışı ekonomi nedeniyle devletin temel gelir kaynağı olan vergi gelirleri azalmakta bu da bütçe açığına da sebep olmakta ve daha fazla vergi alma ihtiyacı doğurmaktadır. Bütçe açıkları da borçlanma ya da para basma yoluyla karşılanmaktadır. Bütçe açıkları, borçlanma yoluyla karşılandığı takdirde faiz oranları yükselmekte dolayısıyla özel sektörün yatırım maliyetlerini artırarak yatırımları azaltmaktadır. Yatırımların azalması, işsizliği arttırarak işsiz kitlelerin kayıt dışı ekonomide çalışmasına neden olmaktadır. Bütçe açıklarının borçlanma yoluyla karşılanması sonucu artan faiz oranları nedeniyle kamu borçlanma maliyeti de artmakta dolayısıyla bütçe açıkları daha da artmaktadır. Bütçe açıklarının merkez bankası aracılığıyla para basılarak karşılanması, enflasyonist baskıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kayıtdışı ekonomi, vergi tabanının aşınmasına ve kaynakların kontrol dışına çıkmasına yol açmakta, bu da vergide adalet ve eşitlik ilkesine aykırı olarak kayıt altındaki kesime önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır. Faaliyetlerini kayıt dışı olarak

yürüten işletmeler, kayıt altındaki işletmelerin katlandıkları ek maliyetlere maruz kalmadıklarından, haksız rekabet avantajı elde etmektedirler. Kayıt dışılıktan dolayı kaybolan gelirleri artırmak için artırılan vergiler ise, kayıtlı kesim aleyhine adaletsizliğe neden olmaktadır. Kayıtdışılığın yaygın olması ve gerekli önlemlerin alınamaması vatandaş ile kamu kurumları arasındaki güveni zedelemektedir. Kayıt istihdam iş hayatında sağlıklı bir ortamın oluşmasına ve işgücü piyasasının işleyişinin bozulmasına yol açmakta, sosyal güvenlik kurumlarının finansal durumlarını bozmaktadır. Kayıt dışı faaliyetlerin artması, toplumun ahlaki değerlerinin bozulmasına ve yasa dışı faaliyetlerin yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

AKP'nin 2002 seçim vaatlerinden biri de kayıtdışı ekonominin boyutunu küçültmektir. Yine AKP'nin hükümet programlarında da kayıtdışı ekonomiyle mücadele edileceği vurgulanmasına rağmen henüz bu konuda başarı sağlanamamıştır.